

van hun verslagen land

Wereldoorlog

FOTOS MATT DUNHAM / AP / AFP

Overdag zoeken ze tussen het puin naar nog bruikbare bezittingen.

tsunamialarm. Ze renden naar hoger gelegen gebied. Zijn broertje stortte in. "Hij kan niet vergeten wat er is gebeurd", zegt Saga.

Hisako Tanno (50) was aan het werk in een pakhuis toen de aardbeving toesloeg. Ze haastte zich naar huis om haar 77-jarige vader op te halen. Toen ze voor haar huis parkeerde, hoorde ze mensen schreeuwen. Ze keek naar de straat en zag "een berg vuilnis" op zich afkomen. Het was de vloedgolf.

"Ik pakte mijn tas en rende weg", zegt Tanno. "Meer tijd had ik niet." Haar burelen belden haar vanuit hun huis. Ze rende naar de tweede verdie-

ping. Toen realiseerde ze zich dat ze haar vader thuis had achtergelaten. Ze kon haar huis vanuit het raam zien. De golf sloeg de schuifdeuren stuk. Tot haar afschuw zag ze hoe haar vader naar buiten werd gegooid. Ze zag hoe hij het ijzeren balkonhek van de tweede verdieping beetpakte. Tanno: "Hij probeerde zich omhoog te trekken. Maar hij heeft een slecht been." Terwijl het waterpeil steeg, wist hij zich omhoog te trekken en op het balkon te komen. "Ik wist niet dat hij het nog in zich had", zegt Tanno. "Hij wilde nog zo graag leven dat hij een laatste bron van energie vond."

Tienduizenden vermist in twee kuststeden

BRUSSEL ● In de Japanse stad Ishinomaki zijn wellicht 10.000 inwoners vermist, na de hevige aardbeving en verwoestende tsunami van afgelopen vrijdag. Dat heeft de burgemeester van de stad aan het Japanse persbureau Kyodo gezegd. Ishinomaki ligt net als Sendai in de prefectuur Miyagi, die het zwaarst getroffen lijkt door het brute natuurgeweld. Voor de ramp telde Ishinomaki 16.000 inwoners.

In de provincie Miyagi ligt ook de havenstad Minamisanriku. Daar is tot op vandaag ook nog geen spoor van 10.000 inwoners. De hele stad werd weggespoeld, slechts een drietal

gebouwen bleven rechtstaan. De overheden van de prefecturen van Iwate, Miyagi en Fukushima – die het zwaarst getroffen werden door de natuurramp en de nucleaire gevolgen nadien – vroegen de 'Japan Prefabricated Construction Suppliers and Manufacturers Association' 32.800 tijdelijke wooneenheden op te trekken.

Vanwege het brandstoftekort besliste de prefectuur van Iwate dat enkel voertuigen van de hulpdiensten brandstof krijgen. De crematoria in de prefectuur van Miyagi hebben bijna geen brandstof meer. (AFP)

VS-militairen blootgesteld aan straling

BRUSSEL ● Een aantal Amerikaanse militaire hulpverleners zijn blootgesteld aan radioactieve straling in Japan. Dat heeft U.S. New bekend gemaakt. Volgens het ministerie van Defensie is de marine al begonnen met het uitdelen van antistralingspillen. De Amerikanen van twee militaire basissen in het zuiden van Tokio kregen het advies om zoveel mogelijk binnen te blijven.

"Hoewel er geen gevaar is voor de bevolking, hebben we uit voorzorg het militair personeel en hun families op de twee basissen Yokosuka en Navai Air Facility Atsugi, gevraagd hun buitenac-

tiviteiten zoveel mogelijk te beperken en alle ventilatiesystemen af te sluiten", zei Jeff Davis, woordvoerder van de Zevende Vloot. Drie schepen op weg naar Japan vol Amerikaanse hulpgoederen werden afgeleid naar de westkust om de risico's van besmetting zoveel mogelijk te beperken.

Het Witte Huis benadrukt dat ze Amerikaanse burgers niet aanraden Tokio te verlaten. Tokio ligt ongeveer 170 kilometer van de beschadigde kerncentrale en er werd al een licht verhoogde radioactiviteit in de hoofdstad opgemeten. (SV)

Vladimir Kamenkov hielp rampreactor Tsjernobyl inkapselen

‘Soms ben je verplicht een heldendaad te verrichten’

BRUSSEL ● Radioloog Vladimir Kamenkov (64) uit Minsk trotseerde een maand na de kernramp in Tsjernobyl hoge dosissen radioactiviteit om mee te helpen aan de bouw van de sarcofaag die het uitgebrande reactorhart moest beschermen. 'Vandaag zou ik de Japanners willen bijstaan met mijn ervaring en vakkennis', zegt hij.

DOOR MAARTEN RABAEY

Kamenkov was een van de eerste 'liquidatoren', die door het toenmalige USSR-bewind opgeroepen werd om de gevolgen van de radioactieve ramp te bestrijden. Veel van zijn toenmalige collega's zijn vroegtijdig gestorven.

Vladimir Kamenkov werkte twee keer als liquidator in de radioactieve zone van Tsjernobyl, de eerste keer in juni en juli 1986, net na de kernsmelting die op 26 april van dat jaar vanuit reactor vier een radioactieve wolk over Europa verspreidde. De tweede keer van februari tot april 1988. Vijf maanden in het totaal trotseerde hij radioactiviteit, een onzichtbaar gevaar waar ook de Japanse technici en brandweerlui vandaag erg omzichtig mee moeten omgaan. In zijn woning in Minsk volgt hij op tv de catastrofe op de voet. "Bij het zien van de beelden krijg ik een opwelling om naar Japan te gaan. Ik wil hun liquidatoren helpen om het volk te beschermen tegen de straling", zegt hij, met het grootste ontzag voor de Japanners die de ramp proberen te bedwingen. "Ik zou hen willen bijstaan met mijn ervaring en vakkennis."

Op het ogenblik van de ramp in 1986 werkte Kamenkov als arts, gespecialiseerd in de radiologie. "Mijn opdracht bestond erin om de gevaren na de ramp van Tsjernobyl voor de bevolking te beperken. Niet enkel voor de Sovjets maar voor de Europese volkeren. Door de windrichting was er ook gevaar voor landen als Duitsland, Frankrijk en België."

Kamenkov was van bij het begin betrokken bij de bouw van de 'sarcofaag', de constructie die het uiterst radioactieve reactorhart van eenheid 4 voorgoed moest inkapselen. "Helaas wisten we in 1986 nog niet veel over de gevolgen van dergelijke rampen", zegt hij. "Er was nauwelijks kennis of ervaring. Het werk van de liquidatoren was improvisatie. We moesten zelf mee nadenken over onze veiligheid. We begonnen van nul."

Echte bescherming had Kamenkov niet. "We hadden stralingsmeters, we wisten dat de radioactiviteit gevaarlijk hoog was. Er bestond toen geen kledij die tegen de radioactiviteit beschermt maar eigenlijk bestaat die kledij ook vandaag nog niet. We hadden alleen ademhalingsapparatuur om de luchtwegen te beschermen. Daarnaast droegen we gewoon militaire uniformen."

Vandaag herinnert hij zich nog glashel-

FOTO'S RV

■ Vladimir Kamenkov in Tsjernobyl, juni 1986: 'Natuurlijk had ik angst'.

■ Vladimir Kamenkov: 'Ik wil de Japanners helpen met mijn ervaring'.

der wat toen door zijn hoofd speelde. "Natuurlijk had ik angst. Enkel een dommerik zou dan geen angst ondervinden. Maar daartegenover stond de gedachte dat als ik het niet wilde doen, wie dan wel? Het was een opdracht die uitgevoerd moest worden om Europa te redden. Uit deze wetenschap kon kracht geput worden. De redding moest geschieden."

Kamenkov ging een tweede keer in 1988, maar dan tijdens zijn legerdienst. "Niemand stelde daar vragen bij. Het was een order. Punt. We moesten radioactief puin begraven. Alle mogelijk technologische middelen werden wel ter beschikking gesteld om de straling te bevechten." Zoals hem werden meer dan 600.000 Sovjets betrokken bij de liquidatie van de doemreactor. "Velen die ik heb gekend zijn al vroegtijdig gestorven, rond hun 50e en 55e", zegt hij. "De normale levensverwachting hier is normaal

68 jaar. Spijtig genoeg zijn liquidatoren niet in de positie om zich veel te bekommeren om hun eigen gezondheid of zelfs om hun leven. Velen gingen snel 'naar de andere wereld'. Er zijn van die momenten in het leven dat je verplicht bent om een heldendaad te verrichten. Dat is een andere logica. Je enige doel is de stralingsverspreiding tegengaan."

Geen financiële vergoeding

Zelf zegt hij meteen na zijn werk in 1986 gezondheidsproblemen te hebben gekregen, maar hij blijft daar – uit trots – liever discreet over. "Ik wil alleen kwijt dat ik hulp krijg van specialisten in Wit-Rusland, al zou ik liever onderzocht worden in West-Europa".

Behalve gratis medische bijstand en eretekens heeft hij nooit een financiële vergoeding gehad voor zijn werk. Erg vindt hij dat niet. "Het was een plicht, jegens de mensheid, jegens heel Europa, voor de toekomst. De wereld moet de Japanners in de centrale vandaag ook zeer dankbaar zijn. Ze verdienen ons grootste respect." Minder begrip heeft hij voor de houding van de overheden. "Zoals ik op tv zie is er weinig veranderd. De Japanse overheid geeft niet veel informatie aan de bevolking, net zoals de toenmalige Sovjetoverheid."

Vandaag heeft hij dubbele gevoelens over kernenergie. "Aan de ene kant is het natuurlijk een gevaarlijk goedje. Aan de andere kant heeft de mensheid enorme energiehoeveelheden nodig. Dat lijkt me praktisch niet haalbaar zonder kernenergie, maar de wetenschap staat voor een uitdaging om het aandeel van kernenergie te verminderen, en zeker om het beter te beveiligen. Om catastrofes te vermijden."

Met dank aan Pieter Boulogne van het Centrum voor Russische Studies (KU Leuven) als tolk voor dit interview.

Na de Fukushima Fifty is er niemand meer om ramp tegen te houden

BRUSSEL ● De ingenieurs die in de kerncentrale van Fukushima een nog grotere ramp proberen te voorkomen, zijn ondertussen uitgegroeid tot wereldhelden. Een cruciale vraag is hoeveel radioactieve straling hun lichamen nog kunnen verdragen. Als zij moeten vertrekken, is er niemand meer om een echte meltdown te voorkomen.

De groep van vijftig is ondertussen al uitgedund. Twee van hen raakten vermist na een ontploffing.

Hoe lang houden ze het nog uit? Dat is een cruciale vraag die miljoenen Japanners en eigenlijk heel de wereld zich momenteel stelt. Hoewel de Japanse werkers allemaal beschermende pakken en maskers hebben, zijn ze ondertussen

al blootgesteld aan radioactieve stralingen die tientallen malen hoger liggen dan de maximale jaarlimiet. Ook het feit dat ze uitgerust zijn met een dosimeter,

PREMIER NAOTO KAN: 'Julie zijn de enigen die deze crisis kunnen oplossen. Opgeven is onmogelijk'

biedt geen garantie op protectie. De situatie is dermate onvoorspelbaar dat explosies en lekken zich op elk moment kunnen voordoen. Woensdag was er trouwens een plotselinge stralingspiek waardoor de technici hun werkzaamhe-

den onmiddellijk moesten stilleggen.

Maar enkele uren later gingen zij opnieuw aan de slag. Ze werden daarbij aangemoedigd door de Japanse premier Naoto Kan: "Julie zijn de enigen die deze crisis kunnen oplossen. Opgeven is onmogelijk."

Hoewel de Grote Helden van Japan momenteel wereldnieuws is, zijn er over hen zo goed als geen persoonlijke details bekend. Aan de Amerikaanse nieuwszender CBS verklaarde een contactpersoon van de Fukushima Fifty dat de ingenieurs bereid zijn om te sterven om de ramp te vermijden. Naar verluidt zouden ze vooral gesprekken voeren over technische kwesties en hun job.

Concreet ondernemen de ingenieurs poging na poging om de getroffen kernreactoren af te koelen. Dat gebeurt door zoveel mogelijk zeewater te pompen.